

De dwergsterns van Hindeloopen

Door J. Philippona

De dwergstern (*Sterna albifrons*) is in Nederland een schaarse broedvogel. Dat betekent een aantal broedparen tussen 50 en 250 (Commissie voor de Nederlandse Avifauna 1970). Het juiste aantal zal zich tussen 115 en 150 bevinden. In het deltagebied broeden nu iets minder dan 50 paar (med. van de heren T. Lebrét en G. L. Ouweneel), in het IJsselmeergebied tussen 50 en 60 paar (med. de heer R. van Dekken). Het aantal broedparen in het waddengebied is momenteel niet goed bekend, maar zal waarschijnlijk beneden 50 blijven.

De dwergstern broedt graag op kale of schaars begroeide terreinen, zoals schelpbanken. Hoewel het terreintype in Nederland duidelijk minder algemeen voorkomt dan enige tientallen jaren geleden, kunnen we niet zeggen dat het de dwergstern hier aan broedterrein ontbreekt. Bepaalde geschikte gebieden zijn sterk onderbezet of worden in het geheel niet door dwergsterns bewoond. Uit vroegere gegevens blijkt dat de soort hier inder tijd in groter getal broedde dan nu. Voor 1940 waren het er zonder twijfel nog meerdere honderden (Haverschmidt 1942).

De toekomst van de dwergsterns in Nederland is onzeker. Enige broedplaatsen zijn gevoelig voor overstromingen, enkele andere zijn onvoldoende beschermd, waardoor betreding door mensen een gevaar kan zijn. Het is op zich gunstig dat de broedpopulatie ondanks het kleine totaalaantal verdeeld is over verschillende terreinen.

Een van die broedplaatsen is de bank in de Stoenkhaerne (Stinkhoek) bij Hindeloopen. Deze broedplaats wordt ook al door Haverschmidt genoemd. De bank, die een oppervlakte heeft van 2 tot 3 ha, ligt van het buitendijkse rietveld gescheiden door een smalle strook open water en is vanaf de kust daardoor niet droogvoets te bereiken. De binnenzijde van de bank is vrij moerassig en begroeid met riet, harig wilgeroosje, zegge en in mindere mate met biezen en moerasandijvie. Het noorden van het terrein bestaat uit een kaal strandje en een smalle, eveneens kale, zand- en schelp-punt. Op dit overigens geschikte terreingedeelte broedt de dwergstern zelden, waarschijnlijk omdat er hier groot gevaar voor overstroming bestaat. Het middengedeelte van de bank ligt het hoogst en waarschijnlijk zal hier in het zomerhalfjaar zelden of nooit water komen. Hier liggen enige plaatsen met lage en schaarse vegetatie.

Karakteristiek zijn de pollen muurpeper. Deze zijn afgewisseld met kale, zanderige plekje, vaak met wat schelpen. In de laatste jaren werd het broeden van de dwergstern hier vastgesteld. Jammer genoeg neemt de vegetatie toe en eigenlijk is de geschiktheid voor de dwergstern duidelijk afgenomen.

Toevallig is echter in 1972 door menselijke activiteit een kale, enigszins verdiepte, plek ontstaan, met een oppervlakte van ongeveer 60 m². Het geheel maakt een rommelige indruk. Maar voor de dwergstern bleek dit plekje juist als broedplaats dienst te kunnen doen. Drie nesten lagen hier vrij dicht bij elkaar.

De gegevens van de afgelopen paar jaar zijn in een tabelletje samengevat. Voor het behoud van de bank als broedplaats voor dwergsterns zullen enige maatregelen genomen moeten worden. Zowel ten noorden als ten zuiden van het gebied neemt de recreatie toe, resp. in de gemeenten Workum en Hindeloopen. Het gaat hier vooral om de watersport. Er is weinig tegen in te brengen, dat men op het IJsselmeer rondvaart. Helaas gaan er af en toe mensen op de bank aan land, kennelijk om er eens wat rond te kijken. Zij zullen in het algemeen niet weten hoe kwetsbaar het gebied is. Dergelijke bezoeken geschieden waarschijnlijk volkomen te goeder trouw, maar dreigen het terrein als broedplaats minder aantrekkelijk te maken, te meer daar vaststaat dat sommigen vergezeld zijn van een hond.

Tabel 1. Dwergsterns op de bank in de Stoenkhaerne bij Hindeloopen.

2 juli 1969:	7 nesten.	15 ex.
12 juli 1969:	7 nesten.	14 ex.
28 juli 1969:	18 adulte vogels en 2 vliegvlugge juveniele ex.	
20 juni 1970:	4 nesten.	14 ex.
11 juni 1972:	3 nesten	4 ex.
17 juni 1972:	3 nesten.	5 ex.

Wil de bank zijn waarde als landschapselement en als broedplaats behouden, dan zijn enige maatregelen nodig. Deze zijn in de volgende punten samen te vatten:

1. Beperking van de vegetatie op enige plaatsen in het midden van de bank, daar waar de laatste jaren de dwergsterns broeden. Als geschikt broedbiotoop voor deze soort dienen 250 tot 750 m² beschikbaar te zijn. Waarschijnlijk kan het storten van wat schelpen al gunstig zijn. Op de kale noordpunt van de bank is een flinke voorraad schelpen aanwezig. Misschien kan een deel ervan op het midden van de bank verspreid worden.
2. Aan de noordzijde van de bank ligt wat rommel, mogelijk achtergebleven na de aanleg van de gaspijp, die hier de bank rakelings passeert. Het is een kleine moeite deze ontsierende voorwerpen te verwijderen.
3. Rond de bank zouden enige borden geplaatst dienen te worden, met daarop enige informatie over het belang van het terrein als broedplaats en het verzoek dit niet te betreden. Misschien is het op den duur zelfs mogelijk (als borden niet helpen) aan de westzijde, met een draadversperring, boten het naderen te beletten.
4. Nog beter zou zijn indien de bank in de broedtijd bewaakt kon worden. Hierin zouden ook de rietvelden en hooilandenn betrokken kunnen

worden. Vooral in de weekends zou bewaking van groot belang zijn en dan speciaal bij gunstige weersomstandigheden.

• *J. Philippona, Noordermeent 29 Kraggenburg (NOP)*

LITTERATUUR:

Commissie voor de Nederlandse Avifauna, (1970): *De Avifauna van Nederland*. 2e druk. Leiden.

Haverschmidt, Mr. Fr. (1952): *Faunistisch Overzicht van de Nederlandsche broedvogels*. Leiden.

Landgoed „Sandwijck”, De Bilt 1971

In 1971 is wederom een onderzoek ingesteld naar het voorkomen van de broedvogels op het landgoed „Sandwijck” te De Bilt. Er werden 57 soorten broedend aangetroffen, d.w.z. 360 broedparen of 9 paartjes per ha. Berekenen wij alleen de bos-, park- en waterpartijen dan komen wij op een dichtheidsgraad van ruim 16 broedparen per ha. Deze dichtheid is in vergelijking met andere gebieden in deze omgeving uitzonderlijk hoog. Onder de 57 vogelsoorten die er broedden komen 9 soorten (15 %) die tot de categorie van schaarse tot vrij schaarse broedvogels behoren: torenvalk (2 paar), bosuil (1 paar), ransuil (1 paar), kleine bonet specht (1 paar), braamsluiper (1 paar), bonte vliegenvanger (1 paar) appelvink (2 paar), putter (1 paar) en goudvink (3 paar). Voorts broedt de nachtegaal er en is het verontrustend te moeten constateren dat nachtegaal, ransuil en goudvink broedden in het gebied waar rijksweg 28 zal worden aangelegd. Als niet-broedvogel wordt hier nog de ijsvogel waargenomen en vele andere soorten. Het 8 pag. tellende gestencilde verslag kunnen serieuze belangstellenden aanvragen bij A. J. P. Bos, Galileiplein 11, Bilt-hoven. Een kaartje en een broedvogellijst over de jaren 1966 t/m 1971 is hieraan toegevoegd. De broedvogelstand bleef er stabiel en zoals het verslag uitwijst is het landgoed van grote ornithologische betekenis. De aantasting van het terrein zal de vogelstand niet ten goede komen.

J.T.

Die Vogelwelt der Limmattal und Zurichseeregion

Het ornithologische werk met bovenstaande titel is als „Beiheft” van Band 68 van „Der Ornithologische Beobachter” verschenen. Het is een nagelaten manuscript van de bekende Zwitserse ornitholoog Dr. Walter Knopfli (1889-1965) waarvan de kosten voor de uitgave ook door hem zijn nagelaten.

Het is bijgewerkt met „Die Vögel der Schweiz” en wordt in drie hoofdstukken verdeeld: de vogelbevolking bij de grotere plaatsen, de vogels van de siertuinen en parken en de vogelbevolking van de boomgaarden.

Walter Knopfli: *Die Vogelwelt der Limmattal und Zürichseeregion. Beiheft zu Band 68 „Der Ornithologische Beobachter”* (1971), 4 kleurenplaten van Josef Mayer, 174 pag. Uitgave van ALA, Schweizerische Gesellschaft für Vogelkunde und Vogelschutz.

Bericht voor leden en donateurs van de Vogelbeschermingwacht „Zaanstreek”

Daar ook onze vereniging niet ontkomt aan de sterke kostenstijgingen van de laatste jaren, waarvan wij noemen o.a. portokosten en de kosten van dit tijdschrift heeft het bestuur helaas moeten besluiten met ingang van 1 januari 1973 de contributies en donaties te verhogen van:

f 10.— naar minimaal f 15.— voor leden en van

f 6.— naar minimaal f 7.50 voor donateurs. Wij hopen dat u deze verhoging, die overigens zo beperkt mogelijk is gehouden, zult kunnen billijken.

Het bestuur.